

Nová úprava pracovnělékařských služeb z pohledu poskytovatele

Autorka: MUDr. Jana Šalandová
Česká preventivní, s.r.o. Pardubice

Legislativa z pohledu poskytovatele

- Zákon o specifických zdravotních službách 373/2011 Sb.
v platném znění (poslední novelizace - zákonem 202/2017 Sb.)
– nejdůležitější hlava čtvrtá – posudky, pracovnělékařské služby, nemoci z povolání.
- Zákon o zdravotních službách 372/2011 Sb. (řeší práva a povinnosti poskytovatele, zachování mlčenlivosti a zpracování osobních údajů ve zdravotnictví, nakládání se zdravotnickou dokumentací).
- Zákoník práce.
- Zákon o ochraně veřejného zdraví (kategorizace prací, rizikové práce, pravomoci KHS vůči poskytovateli).

Legislativa z pohledu poskytovatele

- Vyhláška číslo 79/2013 Sb.: jde o prováděcí vyhlášku, která řeší pracovnělékařské služby a některé druhy posudkové činnosti.
- Vyhláška č. 98/2012 Sb. o zdravotnické dokumentaci.
- Vyhláška o kategorizaci prací č. 432/2003 Sb. v platném znění – prováděcí předpis k zákonu o ochraně veřejného zdraví.
- Další zvláštní právní předpisy – například o silničním provozu, o vojácích z povolání, zdravotnících, vyhláška k drážní dopravě, o hasičském sboru, mladistvých, osobách ve služebním poměru a další).

Poskytovatelé pracovnělékařských služeb

- Lékaři s atestací ze všeobecného praktického lékařství:
poskytují jednak kompletních PLS, dále pak preventivní prohlídky u pracovníků první kategorie, nebo dílčí úkony v rámci PLS a to na základě smlouvy s jiným poskytovatelem PLS.
- Dle zákona registrující poskytovatel provádějící pracovnělékařské prohlídky se považuje za poskytovatele PLS – posuzuje zdravotní způsobilost k práci se znalostí pracovních podmínek a vydává lékařský posudek.

Poskytovatelé pracovnělékařských služeb

- Lékaři s atestací z pracovního lékařství :
 - Kliniky a oddělení pracovního lékařství
 - Zdravotní ústavy
 - Soukromé subjekty
 - Velká celostátní zdravotnická zařízení s působností po celé republice
- Zákon umožňuje provádět PLS prostřednictvím jiných poskytovatelů (nutné smluvně ošetřit jednak mezi poskytovateli , dále pak i se zaměstnavatelem).

Smlouva o poskytování PLS

- Povinnost poskytovatele **uzavřít písemnou smlouvu o zajištění PLS** je v případě prací, které jsou zařazené podle zákona o ochraně veřejného zdraví do **kategorie druhé, druhé rizikové, třetí nebo čtvrté anebo je součástí práce činnost, pro jejíž výkon jsou podmínky stanoveny jinými právními předpisy.**
- **Výjimka u prací první kategorie** – zákon umožnil zajišťovat provádění pracovně lékařských prohlídek na základě žádosti u registrujícího praktického lékaře. Ostatní součásti PLS je nutné provádět pouze v případě, je-li to důvodné pro ochranu zdraví pracovníků u smluvního poskytovatele PLS .
- Agentura – zajišťuje PLS prostřednictvím :
poskytovatele PLS nebo registrujícího praktického lékaře.
- Poskytovatel PLS může některou součást zajišťovat prostřednictvím pověřeného poskytovatele na základě písemné smlouvy (uvést jakou součást PLS bude provádět, místo poskytování, způsob předávání informací, způsob seznámení pověřeného poskytovatele s pracovními podmínkami).

Povinnosti poskytovatele

- vykonávat pravidelný dohled na pracovištích zaměstnavatele,
- informovat zaměstnance i zaměstnavatele o možném vlivu faktorů pracovních podmínek na zdraví pracovníka,
- provádět pracovnělékařské prohlídky,
- spolupracovat se zaměstnavatelem, zaměstnanci, zástupcem pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, odborovou organizací a kontrolními orgány v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- neprodleně oznamovat zaměstnavateli zjištění závažných nebo opakujících se skutečností negativně ovlivňujících bezpečnost a ochranu zdraví při práci,
- podat podnět kontrolním orgánům v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je-li ohroženo zdraví zaměstnanců,
- vést dokumentaci o pracovnělékařských službách prováděných pro zaměstnavatele a to odděleně od zdravotnické dokumentace vedené o konkrétních zaměstnancích; dokumentací pracovnělékařských služeb se rozumí záznamy o provádění dohledu na pracovišti zaměstnavatele, o poradenství poskytnutém zaměstnavateli a jiné obdobné záznamy o činnostech prováděných v rámci pracovnělékařských služeb,
- u registrujícího lékaře vést odděleně zdravotnickou dokumentaci o pacientovi od zdravotnické dokumentace o zaměstnanci při poskytování pracovnělékařských služeb.

Povinnosti poskytovatele dle novelizace zákona

- zajistit odběry materiálu pro stanovení BET včetně vyhodnocení výsledků,
- dát zaměstnavateli podnět k vyžádání mimořádné prohlídky jestliže poskytovatel obdrží informaci o zdravotním stavu pracovníka od ošetřujícího lékaře,
- informovat zaměstnance při výstupní prohlídce o jeho nároku na následné prohlídky, které může zajistit:
 - praktický registrující lékař
 - zařízení, které uznává nemoci z povolání,
 - pokud trvá pracovnělékařský vztah i poskytovatel PLS.

Zaměstnavatel je povinen informovat podle § 55 odst. f poskytovatele PLS o nutnosti provádět následné prohlídky. Poskytovatel PLS předá o zdravotním stavu pracovníka informace registrujícímu lékaři. Následné prohlídky nehradí zaměstnavatel.

Preventivní prohlídky

- Výpis ze zdravotní dokumentace - stanovena lhůta deseti pracovních dnů pro vydání; možnost jeho dalšího uplatnění je 90 dní od vydání).
- Potvrzení registrujícího lékaře o nezměněném zdravotním stavu především u periodické prohlídky.
- Výpis ze ZD nepožadujeme u výstupní prohlídky a některých mimořádných prohlídek.
- Zákon stanoví postup v případě, kdy nelze získat výpis (nemá registrujícího lékaře – většinou u cizinců).
- Nutnost doplňujících vyšetření .

Preventivní prohlídky

- Písemná žádost zaměstnavatele o posouzení zdravotní způsobilosti k práci – podrobně vyplněná a obsahující všechny náležitosti.
- Výpis ze ZD registrujícího lékaře.
- Vyšetření pracovníka včetně přístrojových, vyšetření u specialistů.
- Vydání zprávy z vyšetření pro praktického lékaře.
- Posudek o zdravotní způsobilosti k práci.
- Pokud se posuzovaný nepodrobí lékařské prohlídce podle § 43 odst. 8 pohlíží se na něho jako na osobu zdravotně nezpůsobilou, poskytovatel je povinen písemně sdělit tuto skutečnost oprávněné osobě.

Posudek o zdravotní způsobilosti k práci

- Posudek musí splňovat náležitosti formální i odborné.
- Musí být vydán do 10 pracovních dnů, většina posudků vydána při preventivní prohlídce.
- Lhůta se prodlužuje při nutnosti dalšího vyšetření nebo vyžádání dalšího potřebného podkladu pro posouzení zdravotní způsobilosti k práci (například vyšetření u specialistů, vyjádření odborného lékaře k pracovním omezením).

Závěr posudku o zdravotní způsobilosti k práci

1. zdravotně způsobilý
2. zdravotně nezpůsobilý
3. zdravotně způsobilý s podmínkou
4. pozbyl dlouhodobě zdravotní způsobilost k vykonávané práci

Posudek o zdravotní způsobilosti k práci

- Zdravotně způsobilý s podmínkou – nutná domluva se zaměstnavatelem, zda podmínky uvedené v posudku jsou splnitelné.
- Zdravotně nezpůsobilý – tento závěr je možné uvést pouze u vstupní prohlídky.

Posudek o zdravotní způsobilosti k práci

- V případě dlouhodobého pozbytí ZZP nutno uvést i příčinu :
 - ❖ z obecně zdravotních příčin
 - ❖ pro nemoc z povolání
 - ❖ pro ohrožení nemocí z povolání
 - ❖ pro pracovní úraz
- Pozbyl dlouhodobě zdravotní způsobilost k práci – pro poskytovatele nejvíce problematický závěr. Zákon řeší **dlouhodobost**: stabilizovaný zdravotní stav, který trvá déle než 180 dnů, nebo lze předpokládat, že zdravotní stav bude tuto dobu trvat a výkon práce by ohrozil zdraví zaměstnance.

Příčiny dlouhodobého pozbytí zdravotní způsobilosti

- Pracovní úraz – poskytovatel není informován o pracovním úrazu, musí požádat o zdravotní záznam týkající se úrazu, o zprávu od zaměstnavatele
- Nemoc z povolání , ohrožení nemoci z povolání – doba uznání je podstatně delší než 45 dnů. Jak tedy postupovat v tomto případě?
- V případě následného uznání nemoci z povolání je již pro pracovníka problematický další postup při uplatnění jeho nároků.

Posudek o zdravotní způsobilosti k práci

- Citace novelizovaného zákona 373/2011 Sb. paragraf 43 odstavec 5 :
Je-li lékařský posudek vydáván pro účely **pracovněprávních vztahů**, avšak nikoliv za účelem posouzení zdravotní způsobilosti k práci, ale pro určení, zda pracovník pozbyl dlouhodobou pracovní způsobilost v důsledku nemocí z povolání, pracovního úrazu resp. ohrožení nemocí z povolání.
- Doba vydání tohoto posudku je 45 dnů.
- Poskytovatele o tento posudek musí požádat zaměstnavatel, vznikly nejasnosti týkající se tohoto posudku (kdo požádá pokud již pracovník je propuštěn, jaká má být forma posudku, poskytovatel PLS zpětně není informován o uznání nemoci z povolání, postižený pracovník již může mít nového poskytovatele).

Posudek o zdravotní způsobilosti k práci

- Součástí lékařského posudku musí být poučení o možnosti podat podle § 46 odst. 1 návrh na jeho přezkoumání poskytovateli, který posudek vydal.
- Dle novelizace zákona 373/2011 Sb. § 43 odst.3: součástí posudku je i poučení o možnosti vzdání se práva na přezkoumání lékařského posudku. Toto je součástí zdravotnické dokumentace.
- Právní účinky posudku nastávají prvním pracovním dnem následujícím po vzdání se práva na přezkum.

Návrh na přezkum lékařského posudku z pohledu poskytovatele

- Poskytovatel vyhoví návrhu v plném rozsahu a posudek zruší, na základě nových skutečností vydá posudek nový. Doklad o zrušení je součástí zdravotnické dokumentace. Poskytovatel písemně informuje pracovníka i zaměstnavatele.
- Pokud poskytovatel nevyhoví postoupí do 10 pracovních dnů (resp. 45 dnů) spis se zdravotní dokumentací příslušnému správnímu orgánu. Poskytovatel písemně informuje pracovníka i zaměstnavatele.

Problémy zajištění legislativou stanovené pracovnílékařské péče u cizinců

- ❖ U většiny pracovníků přijíždějící z ciziny je absence informací o jejich zdravotním stavu a nemocnosti.
- ❖ Tito pracovníci nejsou registrováni u praktického lékaře v ČR; nemožnost získat výpis či jakékoliv jiné informace o jejich zdravotním stavu.
- ❖ Vypracování dotazníků zdravotního stavu cizinců v jejich rodné řeči; písemné potvrzení zaměstnancem, že porozuměl údajům v dotazníku.
- ❖ Nutnost doplňujících vyšetření v rámci vstupní prohlídky pracovníků před uzavřením pracovní-právního vztahu; otázka úhrady vstupní prohlídky a prodloužení doby do vydání lékařského posudku.
- ❖ Jazyková bariéra především u pracovníků ze vzdálenějších zemí; někdy limitující kvalita překladatelů.
- ❖ Otázka zdravotní způsobilosti k práci v případě dočasné změny zdravotního stavu.

Pracovnílékařské služby u cizinců

- ❖ Nutnost spolupráce s epidemiologem především u pracovníků z mimoevropských zemí.
- ❖ Lékaři v oblasti pracovnílékařských služeb při preventivních prohlídkách musí přihlídnout nejen k podmínkám práce, ale také k jiným závažným skutečnostem, které mohou ovlivnit pracovní schopnost zaměstnance (například k eventualitě výskytu infekčních nemocí).
- ❖ Kooperace se zaměstnavatelem při rozšíření náplně preventivních prohlídek nad rámec stanovený legislativou.

Souhrn

- Novelizace z pohledu poskytovatele upřesnila podmínky, za kterých jsou vykonávány PLS (například u posudků, smluv, zajištění PLS atd.).
- Novelizací zákona se z pohledu poskytovatele nesnížila administrativní zátěž. U posudků novou úpravou vznikly nejasnosti, které se týkají především posudků.
- Poskytovatelé čekají na novou prováděcí vyhlášku číslo 79/2013 Sb., která by měla přinést vysvětlení úprav v zákoně a sjednocení postupů poskytovatelů PLS.
- Závěrem je nutné si přát dostatek erudovaných poskytovatelů pracovnílékařských služeb a dobrou spolupráci se všemi složkami podílejícími se na bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.